

Plusopvang in Nederland

Een verkenning

Martin Schalkwijk en Judith ter Berg
In opdracht van het ministerie van SZW
244410053 | Juni 2022

Contents

1	Inleiding en onderzoeksopzet	8
2	Wat is de omvang van plusopvang in Nederland?	13
3	Hoe is de plusopvang georganiseerd?	19
4	Personeel en samenwerkingsverbanden	25
5	Financiering	29
6	Wat gaat goed, wat kan beter en hoe?	33
7	Onderzoek verantwoording	41

Samenvatting (1/5)

Achtergrond en opzet van het onderzoek

In Nederland wordt door een aantal kinderopvangorganisaties op locaties 'plusopvang' aangeboden. Met 'plusopvang' wordt kinderopvang bedoeld die valt onder de wet Kinderopvang en waar daarnaast (ook) extra zorg en ondersteuning wordt geboden aan kinderen, bijvoorbeeld vanwege een verstandelijke of fysieke handicap, ontwikkelachterstand of gedragsproblemen.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft op dit moment geen volledig beeld van de mate waarin dit in Nederland voorkomt en hoe dit wordt georganiseerd en gefinancierd en heeft daarom Kantar Public opdracht gegeven om hiernaar een verkennend onderzoek te verrichten. Hiervoor is de samenwerking gezocht met de Brancheorganisaties Kinderopvang (BK) en Maatschappelijke Kinderopvang (BMK). Dit onderzoek bestond uit een deskresearch gericht op het in kaart brengen van het aantal plusopvanglocaties, een enquête onder deze locaties en een aantal verdiepende individuele gesprekken met een selecte groep locaties en gemeenten. Deze combinatie van methodes geeft een brede basis voor de verkenning. Meer informatie over de opzet van het onderzoek is te vinden in de bijlage.

De centrale vraag van dit onderzoek en de onderzoeksvragen zijn:

- Hoeveel kinderopvanglocaties bieden plusopvang aan, uit welke elementen bestaat plusopvang in Nederland en in welke mate wijkt dit af van reguliere opvang? De hoofdvraag viel uiteen in verschillende thema's:
 - Wat is de omvang van plusopvang in Nederland?
 - Hoe is de plusopvang georganiseerd?
 - Personeel
 - Financiering
 - Wat gaat goed en wat kan beter?

Dit onderzoek is verkennend van aard en geeft een eerste indicatie van de omvang van plusopvang in Nederland, de meerwaarde, de gesignaleerde knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen. De resultaten van het onderzoek moeten gezien worden als aanwijzingen voor denkrichtingen die relevant kunnen zijn voor verdere gedachtenvorming over plusopvang.

Voor wie?

In Nederland zijn naar schatting 175 kinderopvanglocaties waar plusopvang wordt aangeboden, op een totaal van bijna 17.000 locaties. Het gaat dus om circa 1 procent van de locaties. Plusopvanglocaties bieden circa 1.540 plusopvangplaatsen in kinderdagopvang, waarvan circa 740 in voorschoolse educatie, circa 460 in kinderdagverblijf en circa 340 in peuteropvang. Daarnaast bieden ze circa 1.000 plusopvangplaatsen aan in BSO. In de verdiepende gesprekken wordt zowel door kinderopvangorganisaties als gemeenten naar voren gebracht dat steeds meer kinderen een zorgvraag hebben. Het gaat volgens hen dan vooral om gedragsproblematiek en taal- en ontwikkelingsachterstanden

Kinderen komen in aanmerking voor plusopvang als zij een zodanige zorgbehoefte hebben dat opvang in een reguliere groep niet mogelijk is. De grens wanneer plusopvang niet meer voldoet en meer gespecialiseerde jeugdzorg nodig is, wordt veelal bepaald op basis van overleg tussen de gemeente, (jeugd)zorginstelling en kinderopvangorganisatie. Dit kan het geval zijn wanneer de veiligheid niet meer gegarandeerd is, het kind niet kan functioneren in de groep of onvoldoende begeleid kan worden of als andere kinderen in de groep te veel worden gehinderd.

De meeste locaties bieden opvang aan kinderen met een ontwikkelingsachterstand (93%) of met gedragsproblematiek (83%), vaak in combinatie met elkaar.

Samenvatting (2/5)

Hoe georganiseerd?

Plusopvang wordt georganiseerd in gemengde groepen (waarbij plusopvangkinderen worden gemengd met andere kinderen) en in exclusieve groepen. Sommige locaties bieden zowel gemengde als exclusieve groepen. Het aantal kinderen en begeleiders per groep is uiteraard sterk afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. In dit onderzoek is echter niet gevraagd naar de leeftijd, waardoor het lastig is om de uitkomsten te interpreteren ten opzichte van de voorgeschreven ratio's. In de tabel hiernaast ziet u de belangrijkste cijfers. In exclusieve groepen zitten over het algemeen minder kinderen, met een lagere BKR.

Locaties kiezen voor exclusieve groepen zodat er meer tijd, zorg en aandacht kan worden gegeven aan kinderen. Gemeenten zijn vaak voorstander van gemengde groepen. Gemengde groepen zijn meer inclusief wat integratie bevordert. Kinderen kunnen dan dichterbij opgevangen worden. Beide groepen argumenteren dat hun vorm resulteert in betere doorstroom naar regulier onderwijs. Mogelijk hangt dit af van de problematiek van het betreffende kind. Soms is de keuze voor exclusieve of inclusieve groepen financieel gedreven, bijvoorbeeld door subsidies of afspraken met de gemeente.

		Gemiddeld aantal kinderen per groep	Beroeps- kracht-kind ratio (BKR)	Voor- geschreven BKR
Kinderopvang	Gemengd	14,3 (waarvan 3,4 plusopvang- kind)	1:6,3	Afhankelijk van leeftijd: 1:3 – 1:8
	Exclusief	9,2	1:4,0	
Buitenschoolse opvang	Gemengd	16,5 (waarvan 2,5 plusopvang- kind)	1:8,9	Afhankelijk van leeftijd: 1:10 – 1:12
	Exclusief	11,6	1:5,4	

Samenvatting (3/5)

De invulling van plusopvang kan per gemeente heel verschillend zijn. Sommige gemeenten hebben een uitgewerkt beleid, andere gemeenten zijn nog bezig met het ontwikkelen van beleid. Gemeenten geven aan dat er een scheidslijn is in die zin dat de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdzorg en hulp aan kinderen, maar niet voor reguliere kinderopvang, wat kan leiden tot moeizamere financiering en samenwerking.

Personeel en samenwerkingsverbanden

In de verdiepende gesprekken geven kinderopvangorganisaties en gemeenten aan dat plusopvang meer vraagt van medewerkers op kinderopvanglocaties in expertise, aandacht en tijd. De meeste locaties hebben dan ook een of meer medewerkers met MBO-4 of HBO opleiding. Overigens is dat soms een eis van gemeenten als voorwaarde voor financiering. Daarnaast werken de meeste locaties ook samen met andere specialisten, meestal met gespecialiseerde pedagogische medewerkers, of met andere organisaties zoals zorginstellingen (62%) en onderwijsinstellingen (64%).

Financiering

Bijna negen op de tien locaties (87%) ontvangen (een deel van) hun financiering vanuit de gemeente. Dit komt uit diverse 'potjes', met name de jeugdhulpmiddelen en de Sociaal Medische Indicatie. Daarnaast geven drie op de tien locaties (29%) aan dat de kinderopvangorganisatie bijspringt. De meeste locaties ontvangen financiering uit twee of meer bronnen.

Zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten geven aan dat de financiële lappendeken het plusopvangaanbod bemoeilijkt. Dit komt waarschijnlijk omdat financiering vanuit verschillende bronnen ook verschillende eisen met zich mee brengt om hiervoor in aanmerking te komen. Daarnaast geven zowel gemeenten als kinderopvangorganisaties aan dat de projectmatige financiering van plusopvang haaks staat op de behoefte van kinderopvangorganisaties aan meerjarige, structurele financiering. De financiering verschilt vaak per gemeente, wat voor grotere (landelijke) opvangorganisaties voor extra administratieve last zorgt.

Gemeenten in dit onderzoek geven aan dat plusopvang in reguliere kinderopvangorganisaties een win-win situatie betekent voor gemeenten: minder belasting van de jeugdzorg (en dus het gemeentebudget), meer preventie en meer inclusieve kinderopvang. Gemeenten zien een toenemende verschuiving van specialistische jeugdzorg naar voorliggende zorg in de vorm van plusopvang, al dan niet 'passende kinderopvang'.

Enkele gemeenten hebben de indruk dat kinderopvangorganisaties onvoldoende bekend zijn met subsidiemogelijkheden voor plusopvang en dat het aan kennis ontbreekt wat de (financiële) rol is van kinderopvangorganisaties en ouders in deze. De regels zouden volgens deze gemeenten laagdrempeliger, eenduidiger en eenvoudiger moeten zijn.

Samenvatting (4/5)

Wat gaat goed en welke meerwaarde heeft plusopvang?

Wat vinden kinderopvangorganisaties en gemeenten goed gaan bij plusopvang en waar zien zij verbeterpunten? De volgende punten komen naar voren:

- De samenwerking tussen verschillende organisaties, bijvoorbeeld tussen zorg en opvang, waar kinderen baat bij hebben.
- Het gespecialiseerde personeel dat inspeelt op de behoeften van kinderen en rekening houdt met de groepsdynamiek.
- Het contact met school en ouders.
- De combinatie van 'reguliere' kinderen en kinderen met een zorgbehoefte in kinderopvangorganisaties, wat ertoe leidt dat zwaardere hulpverlening kan worden voorkomen en waardoor kinderen in hun eigen wijk kunnen worden opgevangen.

De meerwaarde ligt volgens kinderopvangorganisaties en gemeenten in de volgende factoren:

- Het creëren van een inclusieve samenleving: de mogelijkheid van opvang voor een kind buiten de specialistische jeugdzorg en opvang in de eigen wijk. Men kan van elkaar leren (kinderen maar ook professionals).
- Plusopvang is goedkoper dan gespecialiseerde jeugdzorgopvang.
- Betere kansen op uitstroom naar regulier onderwijs.
- Persoonlijke aandacht: het werken in kleine groepjes, de persoonlijke aandacht en het spelen met kinderen zonder zorgvraag.

Knelpunten in de plusopvang

De kinderopvangorganisaties en gemeenten noemen de volgende knelpunten:

- Te weinig structurele financiering die teveel afhankelijk is van wijzigingen in zowel landelijke als gemeentelijke wet- en regelgeving. Ook zorgt de financiering uit verschillende potjes met dito voorwaarden voor problemen om de plusopvang rond te krijgen.
- Kinderopvangorganisaties en gemeenten zien problemen bij het moeten voldoen aan alle wettelijke eisen vanuit de wet Kinderopvang en de wet op de Jeugdzorg. Er moet vaak veel worden aangepast in het kader van bijvoorbeeld veiligheidseisen en opleidingseisen. Het lukt niet altijd om hier aan te voldoen.
- Personeelstekorten, waardoor het risico bestaat dat groepen niet volledig bemand kunnen worden
- Een gebrek aan korte lijnen tussen kinderopvangorganisatie en gemeente: het ontbreekt aan vaste contact-/aanspreekpersonen, regelmatig overleg. Een enkeling stelt dat plusopvang binnen kinderopvangorganisaties nog onvoldoende in het vizier is van gemeenten.

Samenvatting (5/5)

Suggesties voor verbetering

Kinderopvangorganisaties en gemeenten noemen de volgende manieren waarop de organisatie van plusopvang kan worden verbeterd:

- Zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten zijn van mening dat de plusopvang baat zou hebben bij kortere lijnen en meer overleg tussen de betrokken partijen bij plusopvang. Kinderopvangorganisaties zien graag een vast aanspreek-/contactpersoon bij jeugdzorg/gemeente.
- Beide doelgroepen hebben behoefte aan meer (gekwificeerd) personeel met expertise voor plusopvang, omdat er steeds meer kinderen in de opvang komen die meer zorg dan wel aandacht nodig hebben. Dit betekent soms dat het opleidingsniveau van PM'ers hoger of specialistischer zou moeten worden, maar ook dat er coaching of begeleiding op de kinderopvanglocatie is voor PM'ers.
- Kinderopvangorganisaties hebben behoefte aan een helder kader voor de financiering van – met name – gemengde groepen. Dit moet helder zijn, zowel voor de organisaties als voor de ouders.
- Enkele grotere kinderopvangorganisaties willen graag minder afhankelijk zijn van individuele gemeenten en liever meer landelijk beleid zien. Gemeenten zouden enerzijds misschien meer landelijk beleid prefereren (in financiering, wet- en regelgeving), maar eveneens graag maatwerk bieden, omdat iedere gemeente anders is (qua grootte, aantal kinderen met hulpvraag etc.).

Suggesties voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek is een eerste verkenning van de situatie omtrent plusopvang in Nederland. Gedurende het onderzoek zijn dan ook enkele onderwerpen naar voren gekomen, die mogelijk in vervolgonderzoek uitgediept kunnen worden. Enkele onderwerpen zijn:

- Welke afwegingen en keuzes worden gemaakt (door opvang, ouders en gemeente) in relatie tot het kind (leeftijd, problematiek, etc.) en wat zijn de consequenties daarvan?
- Wat zijn de meningen en ervaringen van de ouders van de kinderen?
- Hoe verhouden plusopvang en 'passende opvang' zich tot elkaar? Welke terminologie wordt gebruikt? Verstaan verschillende personen hetzelfde onder deze termen of niet? Welke afwegingen en keuzes worden hierin gemaakt en wat zijn de consequenties daarvan?

1 Inleiding en onderzoeksopzet

Achtergrond, centrale vraag en onderzoeksvragen

In Nederland wordt er door een aantal kinderopvangorganisaties op locaties 'plusopvang' aangeboden. Met plusopvang wordt hierbij kinderopvang bedoeld die valt onder de wet Kinderopvang en waar (ook) extra zorg en ondersteuning wordt geboden aan kinderen, bijvoorbeeld vanwege een verstandelijke of fysieke handicap, ontwikkelachterstand of gedragsproblemen.

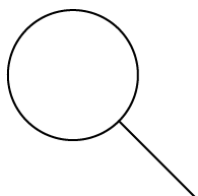
Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft op dit moment geen volledig beeld van de mate waarin dit in Nederland voorkomt en hoe dit wordt georganiseerd en gefinancierd en heeft daarom opdracht gegeven om hiernaar een verkennend onderzoek te verrichten. SZW wil de inzichten gebruiken ten behoeve van de verdere visieontwikkeling van inclusieve kinderopvang in Nederland en het Caribisch Nederland. De centrale vraag van dit onderzoek en de bijbehorende onderzoeksvragen zijn hieronder weergegeven.

Hoeveel kinderopvanglocaties bieden plusopvang aan, uit welke elementen bestaat plusopvang in Nederland en in welke mate wijkt dit af van reguliere opvang?

Voor wie?	Hoe georganiseerd?	Personeel	Financiering	Algemeen
- Voor hoeveel kinderen? - Voor welke leeftijden? - Welke problematiek? - Verschillen tussen reguliere-plus-medische opvang?	- Aangepaste groepsgrootte? - Lagere BKR (Beroepskracht Kind Radio)? - Aparte groepen, ruimtes, materialen?	- Gespecialiseerd personeel? - Ondersteuning/coaching/begeleiding PM-ers? - Andere zorgspecialisten?	- Hoe wordt plusopvang gefinancierd? - Wie financiert welk deel? - Welke middelen worden ingezet?	- Wat gaat goed? - Wat kan beter?

Een onderzoek in drie fasen

Het onderzoek is in drie fasen uitgevoerd. Op voorhand was niet bekend *welke* kinderopvanglocaties plusopvang aanbieden. In een eerste fase zijn deze kinderopvanglocaties daarom in kaart gebracht. Vervolgens zijn deze locaties uitgenodigd om deel te nemen aan een kwantitatief onderzoek door middel van het invullen van een vragenlijst. Sommige onderzoeksvragen konden beter worden beantwoord met een kwalitatieve aanpak, door middel van een semi-gestructureerd gesprek. Na het kwantitatieve onderzoek is daarom in een derde fase een aantal online gesprekken uitgevoerd met zowel gemeenten als kinderopvanglocaties. Gedurende het hele traject is overleg geweest tussen onderzoeksbureau Kantar Public, het ministerie van SZW en de brancheorganisaties BK en BMK om de online vragenlijst en de onderwerpen in de kwalitatieve interviews af te stemmen. In de bijlage vindt u de verantwoording van de onderzoeksmethode voor elk van de drie gebruikte methoden.

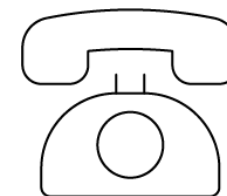
1. Identificeren plusopvang locaties

- Deskresearch
- Koepelorganisaties
- Screening online panel NIPObase
- Uitvraag gemeenten

2. Online enquête plusopvang locaties

- Brief met link naar online vragenlijst naar alle kinderopvanglocaties die in stap 1 zijn geïdentificeerd.

3. Kwalitatieve interviews

- 14 online interviews
- 7 interviews met beleidsmedewerkers bij gemeenten
- 7 interviews met directies/locatiemanagers van kinderopvangorganisaties/locaties.

December 2021 – Januari 2022

Januari 2022 – Maart 2022

April 2022 – Mei 2022

Leeswijzer rapport

Dit onderzoek is een eerste verkenning van plusopvang in Nederland. Het geeft een eerste indicatie van de omvang van plusopvang in Nederland, de meerwaarde, de gesignaleerde knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen. De resultaten van het onderzoek moeten gezien worden als aanwijzingen voor denkrichtingen die relevant kunnen zijn voor verdere gedachtenvorming over plusopvang. In de bijlage vindt u de verantwoording van de onderzoeksmethode voor elk van de drie gebruikte methoden.

Schattingen voor de omvang in Nederland zijn gebaseerd op deskresearch. Hoewel gestreefd is naar een zo volledig mogelijke dekking, is het onmogelijk om te garanderen dat de deskresearch volledig is. Deze schattingen zijn dan ook indicatief. Meer informatie over de methode om tot deze schattingen te komen is te vinden in de bijlage.

Het rapport is gestructureerd rond de beantwoording van de onderzoeksvragen. De resultaten van de online enquête en de verdiepende individuele gesprekken zijn samengevoegd. De bron van de resultaten op de verschillende pagina's is aangegeven met icoontjes rechtsboven.

Resultaten van de online enquête.

Resultaten van de verdiepende individuele gesprekken.

Voor de individuele gesprekken is gestreefd naar een breed beeld van ervaringen, niet naar representativiteit. De 14 gesprekken zijn dan ook gevoerd met verschillende organisaties (kinderopvangorganisaties en gemeenten), van verschillende omvang, en locaties met gemengde groepen, exclusieve groepen en een combinatie daarvan. Ook deze resultaten zijn verkennend van aard en geven aanwijzingen voor relevante denkrichtingen.

Schatting van het aantal plusopvanglocaties

Op basis van de eerder beschreven methoden is een lijst samengesteld van mogelijke plusopvangorganisaties. Om tot een zo compleet mogelijke lijst te komen, zijn locaties aan de lijst toegevoegd zodra er een vermoeden was dat zij plusopvang aanbieden. Op die manier is (na ontdebelling) een lijst van 374 kinderopvanglocaties samengesteld. Deze organisaties zijn vervolgens uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Van de 374 locaties hebben 174 de vragenlijst ingevuld (46% respons). In de vragenlijst is vervolgens vastgesteld of deze locaties daadwerkelijk plusopvang aanbieden volgens de definitie die we hiervoor in het onderzoek hebben gehanteerd¹. Van de organisaties die gereageerd hebben, bieden er 80 ook daadwerkelijk plusopvang aan.

Op basis van deze opzet kunnen we een indicatieve schatting maken van het aantal plusopvanglocaties in Nederland. We komen uit op een aantal van circa 175 locaties. Let op; dit is een schatting en geen bewezen zekerheid. Meer informatie over de methode om tot deze schattingen te komen is te vinden in de bijlage.

2

Wat is de omvang van
plusopvang in Nederland?

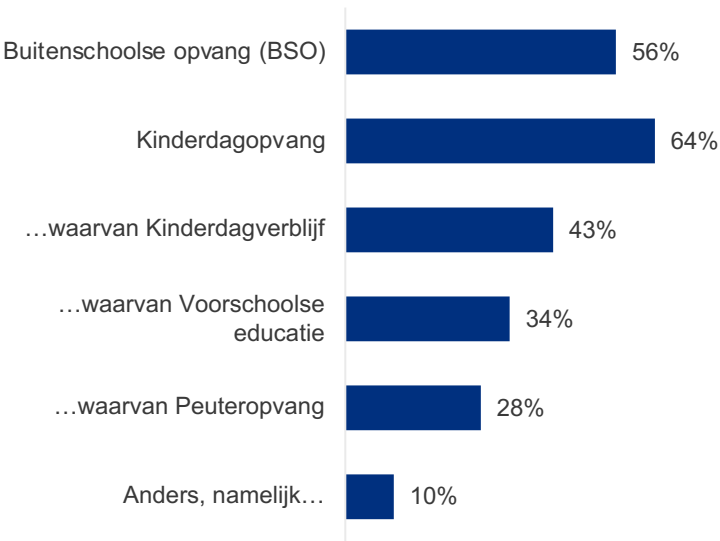

Typen kinderopvang die plusopvangorganisaties aanbieden

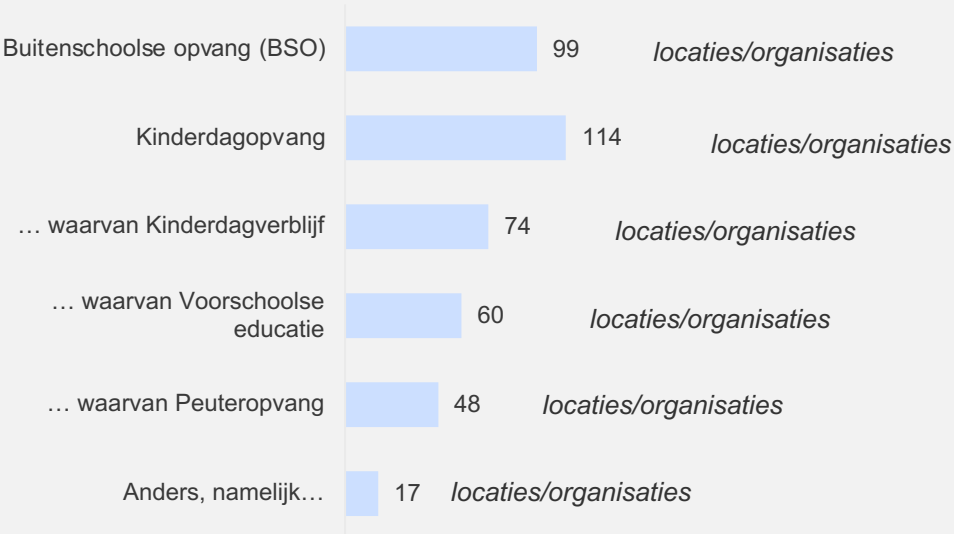

Ongeveer de helft van de locaties die plusopvang aanbieden, bieden dit in de vorm van buitenschoolse opvang. Bijna twee op de drie bieden dit aan in de vorm van een kinderdagopvang*. Extrapoleren we dit naar heel Nederland, dan gaat het om circa 99 locaties die plusopvang in de vorm van BSO bieden. Ter vergelijking; in Nederland is circa 46% van de opvang in de vorm van BSO (7.688 locaties) en circa 54% in de vorm van een kinderdagopvang (9.125 locaties). Ongeveer 12% van de kinderen in Nederland worden via gastouderopvang opgevangen (95.000 op de 823.000 kinderen). Gastouderopvang viel buiten het bereik van de deskresearch en is verder niet meegenomen in dit onderzoek.

Binnen welke typen opvang biedt uw locatie plusopvang aan?

Schatting van het aantal locaties dat in Nederland plusopvang aanbiedt per type opvang:

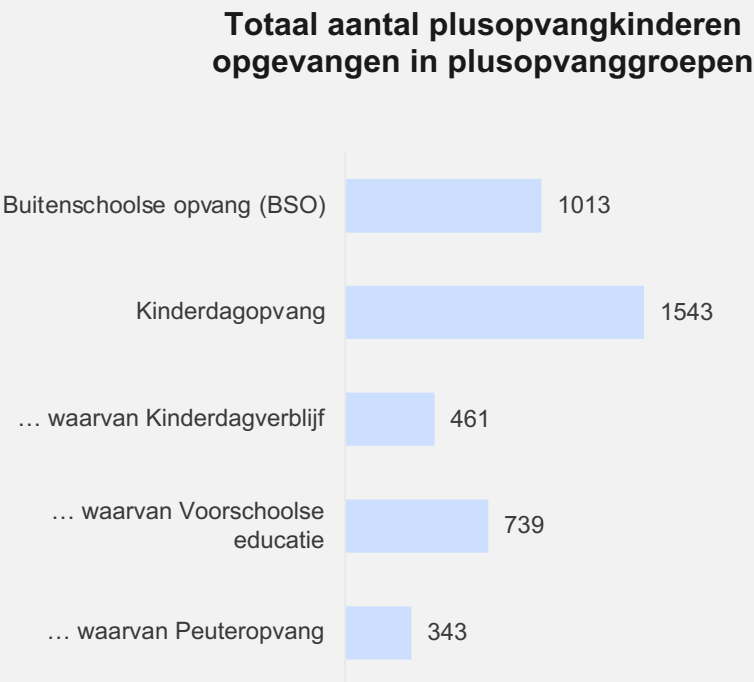
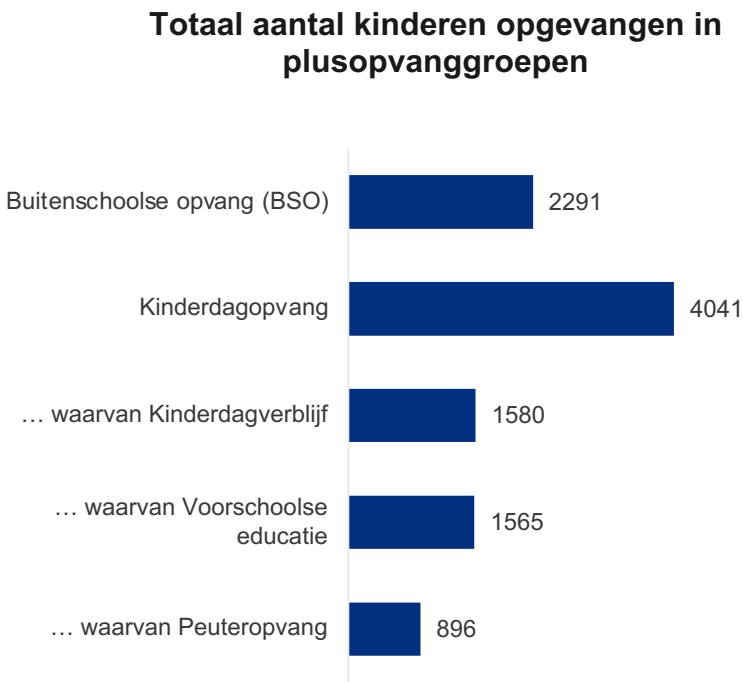

Binnen welke typen opvang biedt uw locatie plusopvang aan? * meer antwoorden mogelijk; locaties kunnen combinaties van opvang aanbieden in verschillende groepen. Het totaal telt dus op tot meer dan 100%. | Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=94) | Bron: 3^e kwartaalrapportage Landelijke Registratie Kinderopvang

Omvang plusopvanggroepen

Als we de opgegeven aantallen door de locaties die aan het onderzoek hebben deelgenomen extrapoleren naar het totaal aantal in Nederland, komen we tot een schatting van 2.300 kinderen die in plusopvang-bso-groepen worden opgevangen, waarvan ruim 1.000 daadwerkelijk plusopvang kinderen zijn. Op vergelijkbare wijze schatten we dat ongeveer 4.000 kinderen in plusopvang-kinderdagopvang-groepen worden opgevangen, waarvan ruim 1.500 plusopvang kinderen. Ter vergelijking; in totaal worden in Nederland circa 394.000 kinderen op de BSO opgevangen. Op groepen in kinderdagverblijven worden relatief gezien minder plusopvangkinderen opgevangen (een derde) dan op groepen in voorschoolse educatie (ongeveer de helft).

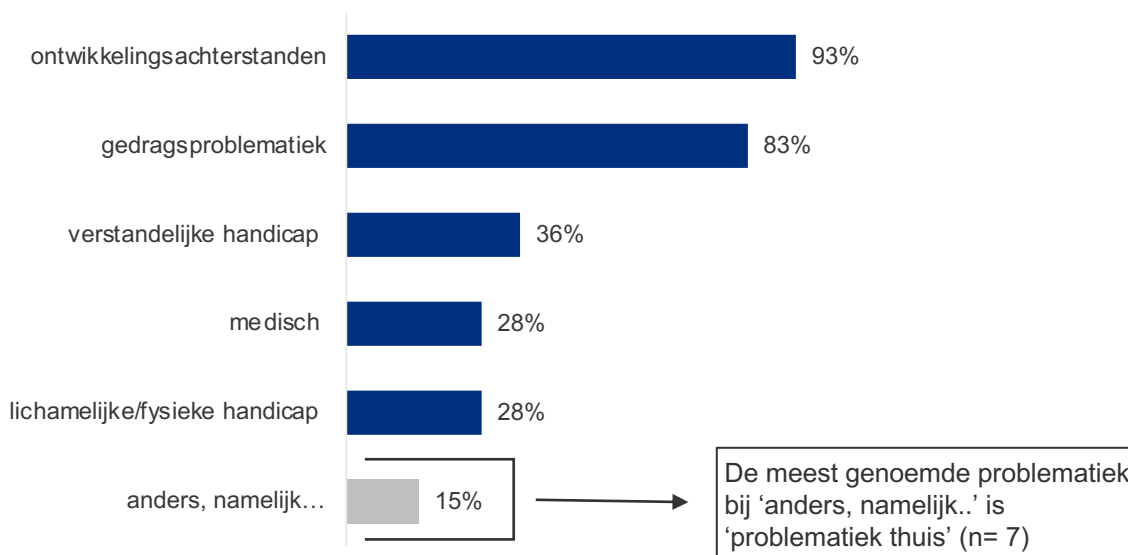
Hoeveel plusgroepen zijn er op deze locatie per opvangsoort? | Kunt u per groep de onderstaande gegevens invullen (totaal aantal kinderen op de groep / aantal plusopvangkinderen op de groep / aantal PM'ers op de groep. | Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden op het betreffende type opvang, cijfers zijn geëxtrapoleerd naar het geschatte aantal locaties in Nederland (175).

Soorten problematiek

Op locaties die plusopvang bieden worden kinderen opgevangen met verschillende problematiek. Vrijwel alle locaties hebben te maken met kinderen met ontwikkelingsachterstanden en veel locaties vangen kinderen op met gedragsproblematiek. Vaak gaat het om een combinatie hiervan.

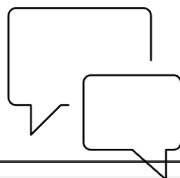
Problematiek bij kinderen in de plusopvang

Welke problematiek is aan de orde bij kinderen in de plusopvang op uw locatie? Meer antwoorden mogelijk

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=88)

Hoe bepalen organisaties of een kind in aanmerking komt voor plusopvang?

Wanneer komt een kind in aanmerking voor plusopvang?

De volgende antwoorden worden het meest gegeven:

1. Als er een medische achtergrond is, en/of een achterstand in taal-, motorische, sociaal-emotionele en/of cognitieve ontwikkeling (als er meer dan gemiddeld maatwerk / zorgbehoefte nodig blijkt te zijn)
2. Als de reguliere opvang te zwaar valt
3. Betrokkenheid van de gemeente / bij een instabiele thuissituatie
4. Doorverwijzing vanuit consultatiebureau

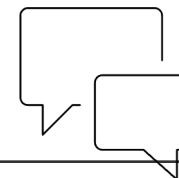
“Medisch, taal ontwikkeling, Sociaal emotionele ontwikkeling, motorische ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling.”

“Wanneer het kind meer begeleiding nodig heeft dan mogelijk is in de reguliere kinderopvang, maar wel baat heeft bij plaatsing in een reguliere groep (met extra begeleiding) of plusgroep.”

“Als er een extra zorgbehoefte is.”

“Als een kind net iets te licht is voor jeugdhulpverlening maar waar wel wat mee is, steuntje in de rug voor en of kind of ouders.”

“Kinderen die qua ontwikkeling en/of gedrag 'te zwaar' zijn voor reguliere (groeps)opvang, echter te licht voor geïndiceerde zorg. Kinderen die naar speciaal onderwijs en naar reguliere opvang gaan, en daar 'ongelukkig' zijn, niet mee kunnen.”

Hoe wordt bepaald of een kind past binnen de plusopvang of wordt doorverwezen?

1. Door bepaalde indicatoren te identificeren dan wel bij te houden (met een verpleegkundige of orthopedagoog, zorgcoördinator).
2. Ook een gemeente of consultatiebureau kan bepalend zijn of een kind wordt doorverwezen.

“We kijken wat een kind nodig heeft om zich prettig te voelen in de groep en om zich te ontwikkelen. Als we inschatten dat we dat met de inzet van een extra (gespecialiseerd) medewerker kunnen bieden, en als we inschatten dat de problematiek van het nieuwe kind past bij de overige kinderen in de groep, kan het kind in principe geplaatst worden. Voorwaarde is dat de gemeente de inzet van de extra medewerker vergoedt. Ouders betalen de kosten voor reguliere opvang.”

“De verantwoordelijke verpleegkundige stelt indicaties voor verpleegkundige kinderen dan wel jeugdwet kinderen.”

“Door onze in- en exclusiecriteria, aangevuld met de dynamiek van de groep, of wij gespecialiseerd zijn voor de specifieke hulpvraag, en met name: of wij een meerwaarde voor het kind kunnen zijn.”

Kunt u aangeven wanneer een kind in aanmerking komt voor plusopvang? | Kunt u aangeven hoe wordt bepaald of een kind past binnen de plusopvang of wordt doorverwezen?

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=94)

Voor wie?

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten aan dat er een ontwikkeling gaande is dat steeds meer kinderen een bepaalde vorm van problematiek hebben die leidt tot een zorgvraag, vooral gedragsproblematiek en taal- of ontwikkelingsachterstanden. En dat leidt ertoe dat steeds meer wordt gevraagd van kinderopvangorganisaties en de daar werkzame medewerkers om alle kinderen op te kunnen vangen. Er wordt met andere woorden een groter beroep gedaan op zowel de reguliere groepen in kinderopvang als de plusopvang.

Beide doelgroepen geven aan dat plusopvang nodig is als de zorg- of begeleidingsbehoefte van kinderen zodanig groot is dat deze niet in een reguliere groep met reguliere PM'ers kan worden opgevangen. Dit omdat in een dergelijke setting geen ruimte is voor extra ondersteuning waar een kind wel behoefte aan heeft. De noodzaak hiertoe wordt vaak bepaald in samenspraak met zorginstellingen, het (speciale) basisonderwijs, wijkteams vanuit de gemeente of vanuit het consultatiebureau. Men heeft het vaak over ontwikkelingsachterstanden, gedragsproblematiek, taalachterstanden.

Er komt naar voren dat plusopvang in de BSO makkelijker te organiseren lijkt, omdat dan vaak al duidelijk is wat er met een kind aan de hand is. Terwijl in de kinderdagopvang (voor 0-4 jarigen) vaak nog sprake is van een verkenning van de problematiek, en er nog sprake is van diagnostiek gedurende de eerste jaren.

Gemeenten

Enkele gemeenten geven aan dat ze plusopvang vooral beschouwen als opvang die wordt geboden aan kinderen in exclusieve plusgroepen met alleen maar kinderen met een 'plusbehoefte'. Opvang in gemengde groepen wordt door deze gemeenten beschouwd als 'passende kinderopvang' vergelijkbaar met 'passend onderwijs'. En dan ontbreekt soms het zicht bij de gemeente op het aantal kinderen dat zo wordt opgevangen en is er soms ook geen financiering vanuit de gemeente. Het is overigens vanuit gemeenten vaak een duidelijke beleidskeuze om het als passende kinderopvang te benoemen, omdat dit past in hun visie op 'inclusieve' kinderopvang.

Zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten geven een aantal indicatoren aan om te bepalen of plusopvang niet meer passend is voor een kind en over moet gaan in meer gespecialiseerde jeugdhulp:

- als de veiligheid van kinderen/medewerkers niet meer gegarandeerd is
- het kind niet meer past/kan functioneren in de groep
- als het kind onvoldoende kan worden begeleid/verzorgd in de groep
- als de overige kinderen in de groep te veel worden gehinderd

In de ogen van beide doelgroepen moet idealiter sprake zijn van maatwerk: per kind bekijken wat het beste is voor het kind. Dit dient te gebeuren in samenwerking tussen deskundige (jeugd)hulp, kinderopvangorganisatie en zorginstelling. Complicerende factor is dat er vaak wachtlijsten zijn voor gespecialiseerde jeugdzorg, wat inhoudt dat een kind niet, of pas veel later, de hulp krijgt die het nodig heeft en er in de tussentijd wel een oplossing gevonden moet worden. Vaak betekent dit dat een kinderopvanglocatie het betreffende kind langer opvangt wat een onwenselijke situatie is voor alle partijen.

3

Hoe is de plusopvang
georganiseerd?

Groepsgrootte en begeleiding in gemengde of exclusieve groepen

Een belangrijk gegeven voor opvang is de verhouding tussen aantal PM'ers op de groep en het aantal kinderen. Dit is de Beroepskracht-kind ratio (BKR). Er zijn voorschriften voor een maximale verhouding. Zowel binnen de kinderdagopvang (kinderdagverblijf, voorschoolse educatie en peuteropvang) als binnen de buitenschoolse opvang ligt de BKR aanzienlijk lager in exclusieve plusgroepen dan in gemengde groepen.

		Gemiddeld aantal kinderen per groep	Beroepskracht-kind ratio (BKR)	Voorgeschreven BKR
Kinderdagopvang	Gemengd	14,3 (waarvan 3,4 plusopvang-kind)	1:6,3	Afhankelijk van leeftijd*: 1:4 – 1:8
	Exclusief	9,2	1:4,0	
Buitenschoolse opvang	Gemengd	16,5 (waarvan 2,5 plusopvang-kind)	1:8,9	Afhankelijk van leeftijd: 1:10 – 1:12
	Exclusief	11,6	1:5,4	

*Voor kinderopvang voor baby's onder de 3 jaar ligt de voorgeschreven BKR lager, op 1:3
In dit onderzoek is niet gevraagd naar de leeftijd van de kinderen. Een directe vergelijking tussen de BKR op deze locaties en de voorschriften is dus niet mogelijk.

Gemengde versus exclusieve groepen

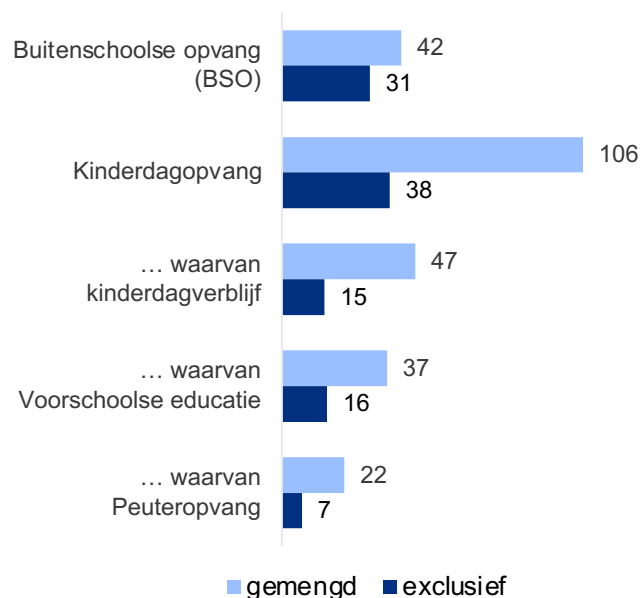

In welke mate worden plusopvangkinderen gemengd met andere kinderen in de groep opgevangen en in welke mate in exclusieve groepen? Bij BSO komen beide vormen ongeveer even vaak voor. Bij kinderdagopvang zijn er duidelijk vaker gemengde groepen dan exclusieve groepen. Bij de keuze voor gemengde of exclusieve groepen spelen meerdere factoren een rol, zowel de belangen van het kind als omgevingsfactoren. Binnen BSO speelt ook de samenwerking met het basisonderwijs een rol in de afweging. Tot slot vraagt de gemeente soms om een bepaalde opzet.

Exclusieve plusopvang groepen

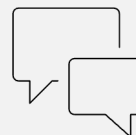
Gemengde plusopvang groepen

Verhouding gemengde versus exclusieve plusopvanggroepen

Waarom is voor deze opzet gekozen?

Meest genoemde redenen: om zo de samenwerking te bevorderen tussen (speciaal) basisonderwijs en opvang. Om prikkels weg te nemen bij de kinderen die daar gevoelig voor zijn en om de kinderen zo meer begeleiding te kunnen bieden.

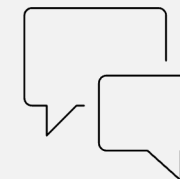
“Omdat deze kinderen vanuit het speciaal onderwijs komen en meer begeleiding nodig hebben dan zij ontvangen op een reguliere BSO. De groepen zijn op een reguliere BSO te groot waardoor de kinderen teveel overprikkelt zijn.”

“Om kinderen beter en op een persoonlijke wijze vaardigheden te leren die ze in de grotere groepen niet aankunnen.”

“Er is voor deze opzet gekozen om de kinderen in een zo klein mogelijk setting een zo adequaat mogelijk begeleiding te bieden.”

Waarom is voor deze opzet gekozen?

Meest genoemde redenen: er is een streven naar inclusiviteit en kinderen kunnen van elkaar leren.

“We streven naar een zo inclusief mogelijke BSO.”
“(…) En dus moet uiterlijk, cultuur, beperking, etc niet uitmaken en moet je iedereen respecteren en met elkaar om kunnen gaan.”

“Om een meer inclusieve opvang te realiseren, wat tot een meer inclusieve samenleving leidt. Kinderen kunnen zoveel van elkaar leren, iedereen is anders en acceptatie van ieders diversiteit is van belang.”

“Om kinderen van en met elkaar te laten leren en ontwikkelen.”

Hoeveel plusgroepen zijn er op deze locatie per opvangsoort? | Kunt u per groep de onderstaande gegevens invullen (totaal aantal kinderen op de groep / aantal plusopvangkinderen op de groep / aantal PM'ers op de groep.) | Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=94) | Waarom is voor deze opzet gekozen?

Hoe georganiseerd?

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten aan vaak een bewuste keuze te maken voor de wijze van organisatie van plusopvang: door middel van gemengde groepen of exclusieve groepen (alleen plusopvangkinderen), in een enkel geval op een aparte plusopvanglocatie (bijvoorbeeld bso+ bij een sbo), maar meestal op een reguliere kinderopvanglocatie. Het initiatief voor de start van plusopvang ligt vaak bij kinderopvangorganisaties zelf.

Locaties kiezen voor exclusieve groepen zodat er meer aandacht kan worden gegeven aan kinderen, er kleinere groepen mogelijk zijn, er meer geschoold personeel en personeel met affiniteit voor kinderen met een zorgbehoefte mogelijk is en er meer tijd is om ouders te betrekken. Dit levert volgens onze gesprekspartners meer kwaliteit op en resulteert uiteindelijk vaker in een mogelijke doorstroom van kinderen naar regulier onderwijs.

Gemeenten zijn vaak voorstander van gemengde groepen. Redenen om hiervoor te kiezen zijn; dat deze vorm veel inclusiever is, kinderen met een zorgbehoefte meer 'normaliseren' ("Kinderen maken geen onderscheid"), ze vaker 'dichtbij' kunnen worden opgevangen eventueel samen met broertjes/zusjes, kinderen niet in de jeugdzorg terecht hoeven te komen en ook kunnen uitstromen naar regulier onderwijs.

De uitdaging bij gemixte groepen is gelegen in de verdeling van aandacht over kinderen. Verder vraagt het veel van medewerkers; het veronderstelt affiniteit met en kennis over kinderen met een zorgvraag.

Soms geven kinderopvangorganisaties en gemeenten aan dat de keuze voor een bepaalde organisatie van de plusopvang financieel gedreven is, vanwege subsidiemogelijkheden (vve gelden) of specifieke afspraken met de gemeente.

Gemeenten

De invulling van plusopvang kan per gemeente heel verschillend zijn. Ook de mate van betrokkenheid bij plusopvang is per gemeente verschillend. Men is vaak 'lerende' ten aanzien van plusopvang, met uiteenlopende fases in het leerproces. Sommige gemeenten hebben een visie geschreven, samenwerkingsovereenkomsten getekend met kinderopvangorganisaties en (jeugd)zorginstellingen en een uitvoeringsagenda opgesteld. Andere gemeenten zijn nog in beleidsontwikkeling en doen hun eerste ervaringen op. Een gemeente noemt het 'Kind Centraal' en heeft als uitgangspunt voor plusopvang: passend (gemixte groep) als het kan, plus als het moet. In zulke gevallen faciliteert de gemeente het samenwerkingsverband en vindt er regelmatig overleg plaats. Maar er is ook een gemeente die alleen een financiële rol inneemt. Bij exclusieve plusopvang is de gemeente vaak opdrachtgever en stelt dan ook specifieke eisen aan de opvang.

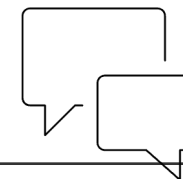
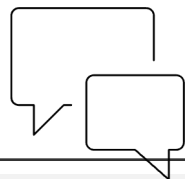
Gemeenten geven aan dat er een scheidslijn is in die zin dat de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdzorg en hulp aan kinderen, maar niet voor reguliere kinderopvang. Dat kan gevolgen hebben en soms leiden tot een moeizamere financiering en samenwerking. Een en ander is heel erg afhankelijk van de ambities en mogelijkheden van betrokken gemeenten.

Verschillende gemeenten hebben eerst een pilot gedaan met plusopvang en dit daarna meer structureel georganiseerd binnen de gemeente.

De gemeenten hebben verschillende ambities op het terrein van plusopvang:

- vroegtijdig aandacht schenken aan problematiek van kinderen met het oog op preventie: kinderen zo lang mogelijk buiten jeugdzorg houden;
- overgang van opvang naar school soepeler laten verlopen, weten wat passend is;
- opzetten van extra plusgroep: BSO binnen SBO of binnen kinderopvang (als BSO-plus);
- passende kinderopvang uitbreiden en in de toekomst geen aparte plusopvang meer.

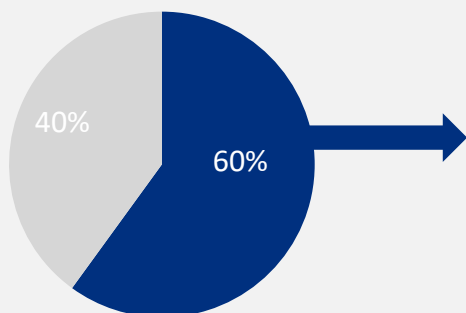
Aanpassingen in ruimtes en het werken met aangepaste materialen en programma's

Aanpassingen aan de groepsruimte

Aanpassingen aan de groepsruimte vallen meestal in onderstaande categorieën:

1. Het inrichten van prikkelarme omgevingen/afzonderruimtes
2. Hulpmiddelen, zoals emotiekaartjes, dagritmekaarten/aangepaste materialen
3. Gebruikmaken van bepaalde programma's zoals Uk & Puk, Startblokken etc.

■ Ja, namelijk... ■ Nee

"Prikkelarme inrichting."

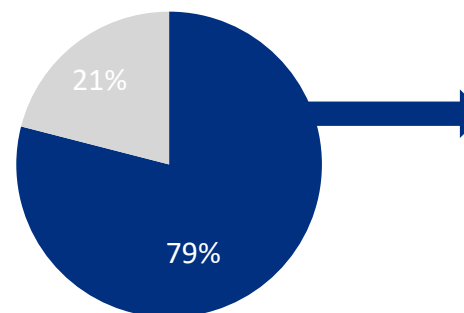
"Aparte tafels of tafels in kleine groepjes. Er wordt veel visueel gemaakt aan de hand van plaatjes (picto's en emotiekaarten) er is een luwte ruimte, waar kinderen op zichzelf kunnen zijn om te ontprikken."

"Meerdere ruimtes waarbij de kinderen kunnen afzonderen."

Aangepaste materialen of programma's

De meest genoemde materialen of programma's zijn:

1. Pictogrammen
2. Schema's
3. Aangepast (speel)materiaal (bedden, voeding, timers)
4. Aangepaste gebarentaal (Lotte en Max)
5. Ruimtes zonder prikkels
6. VVE (Piramide, Uk & Puk)
7. Aangepaste programma's

■ Ja, namelijk... ■ Nee

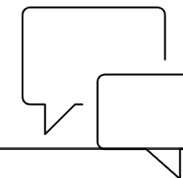
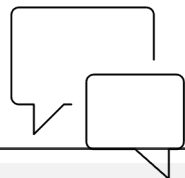
"Er binnen de groep wordt er gebruik gemaakt van pictogrammen en aanwijzers. Daarnaast is er geïnvesteerd in sensomotorisch materiaal."

"Picto's, ondersteunende gebaren, extra inzet van multidisciplinaire team zowel individueel maar ook in groepsverband, bijvoorbeeld specifieke bewegingslessen, zorgplannen, kleine stapjes, methodieken die aansluiten bij de ontwikkeling en de behoefte van het kind, PRT, Floorplay, NIKA, ambulante gezinsbegeleiding, leespraat, VVE methode UK en Puk."

Zijn er aanpassingen gedaan aan de groepsruimte waar plusopvang wordt aangeboden? | Wordt er met aangepaste materialen, of programma's gewerkt in de groepen waar plusopvang wordt aangeboden? | Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

NB: sommige van de aanpassingen en hulpmiddelen die genoemd worden, zijn algemeen en niet specifiek voor plusopvang kinderen bedoeld. Aangezien ze wel genoemd worden door de locaties, zijn ze toch in het rapport opgenomen.

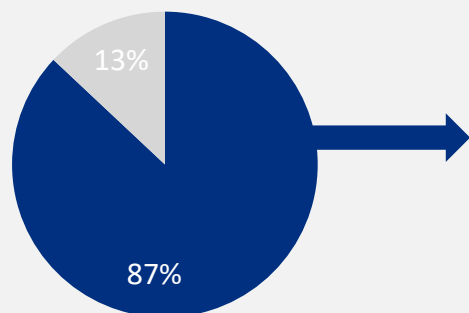
Leerdoelen of behandeldoelen en samenwerking met andere organisaties

Leerdoelen of behandeldoelen in de groepen

Als men planmatig werkt met leer- of behandeldoelen, dan vallen de antwoorden meestal in een van de volgende categorieën:

1. Individueel leer-/behandelplan (evt. in overleg met ouders en/of zorgprofessionals)
2. Algemeen leerplan voor kinderen in deze vorm van opvang

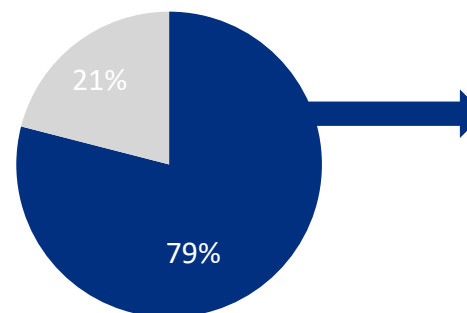
■ Ja, namelijk... ■ Nee

"Ieder kind met indicatie heeft zijn eigen zorgplan met leerdoelen"

"Observeren via KIJK en a.d.h.v. deze bevindingen wordt er een behandelplan opgesteld. Verder werken we themagericht volgens VVE startblokken"

"We werken met het voorschool programma Ukkepuk dat is thematisch en planmatig. Er zijn geen behandeldoelen."

Samenwerking met organisaties

■ Ja, namelijk... ■ Nee

De organisaties die het meest worden genoemd zijn:

1. Gemeenten
2. Kinderopvang organisaties
3. Zorgprofessionals

Wordt er planmatig met leerdoelen of behandeldoelen gewerkt in de groepen waar plusopvang wordt aangeboden? | Met welke andere organisaties werkt u samen om plusopvang op uw locatie mogelijk te maken? Meer antwoorden mogelijk. Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

NB: In het onderzoek is niet specifiek per vorm van opvang of problematiek gevraagd naar leerdoelen of samenwerking. Hier kan dus geen onderscheid naar gemaakt worden.

4 Personeel en samenwerkingsverbanden

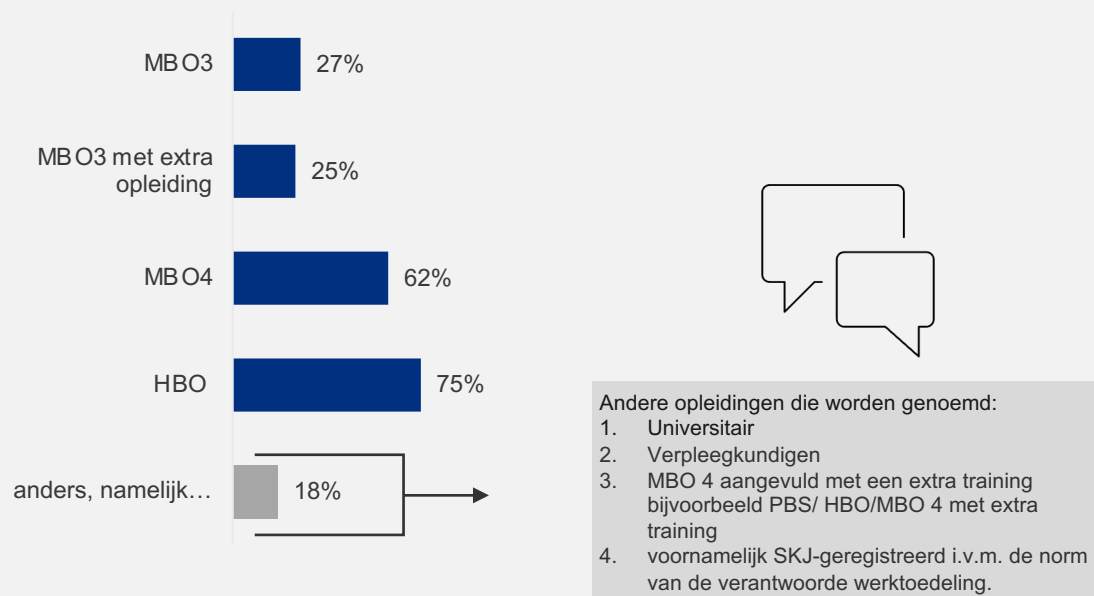

Personeel en andere (zorg)specialisten

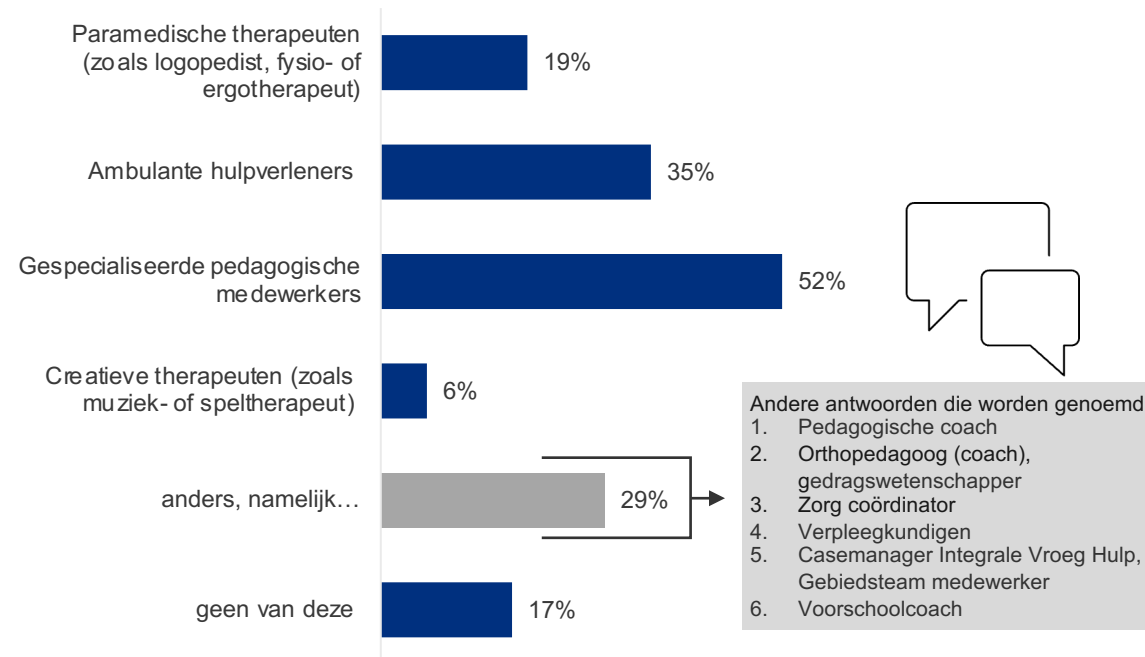

De meeste locaties hebben een of meer medewerkers met MBO-4 of HBO opleiding. Daarnaast werken de meeste locaties ook samen met andere specialisten, meestal met gespecialiseerde pedagogische medewerkers. Slechts ongeveer één op de zes locaties (17%) geeft aan niet met andere specialisten samen te werken. Voor zover uit de resultaten van het onderzoek is op te maken, zijn er geen verschillen tussen de opvangsoorten.

Opleiding personeel

Inzet andere (zorg)specialisten

Hoe is het personeel op de plusgroep(en) opgeleid? Meer antwoorden mogelijk | Welke andere (zorg)specialisten worden ingezet op de groep? Meer antwoorden mogelijk

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven kinderopvangorganisaties en gemeenten aan dat plusopvang meer vraagt van medewerkers op kinderopvanglocaties in expertise, aandacht en tijd. Een algemeen probleem daarbij is de heersende personeelskrapte in de kinderopvang. Enkele kinderopvangorganisaties geven echter aan niet zo veel moeite te hoeven doen om HBO opgeleide medewerkers te vinden, omdat zij juist geïnteresseerd zijn in plusopvang.

Dat resulteert in vaak hoger gekwalificeerd personeel op de plusgroepen. Daarnaast is dat ook soms een eis van gemeenten als voorwaarde voor financiering. Bijvoorbeeld twee HBO opgeleide medewerkers op een exclusieve plusgroep.

Daarnaast geven kinderopvangorganisaties en gemeenten aan dat ondersteuning van PM'ers nodig is, omdat de begeleiding van kinderen met een zorgbehoefte meer vraagt in zowel gemixte als exclusieve groepen. Ze hebben het dan over specifieke coaching voor PM'ers of ambulante begeleiding door zorgprofessionals.

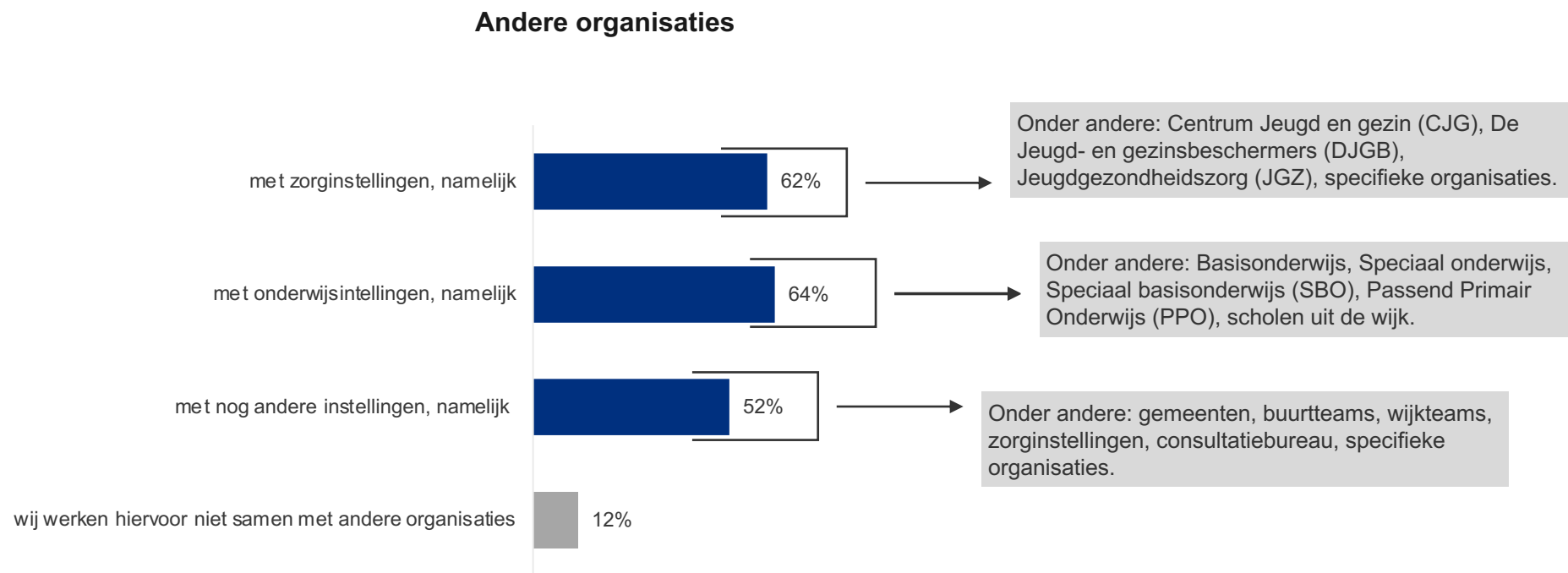
Enkele kinderopvangorganisaties hebben orthopedagogen in dienst die de coaching bieden, maar het wordt echt aangegeven als een vaak nog on vervulde begeleidingsbehoefte. Dit houdt ook verband met de ontwikkeling dat steeds meer kinderen worden opgevangen met een bepaalde problematiek.

Voor PM'ers is naast de begeleiding van gediagnosticeerde plusopvangkinderen de signalering van kinderen met een mogelijke extra zorgvraag een uitdaging. Men geeft aan dat hier training op mogelijk zou moeten zijn, zodat PM'ers meer handvatten krijgen voor een vroegtijdige signalering. Immers, een te late signalering kan ten koste gaan van veilige en goede kinderopvang en begeleiding van kinderen.

Samenwerking met andere organisaties

Vrijwel alle locaties werken samen met andere organisaties. Slechts 12% werkt niet samen.

Met welke andere organisaties werkt u samen om plusopvang op uw locatie mogelijk te maken? Meer antwoorden mogelijk

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

5 Financiering

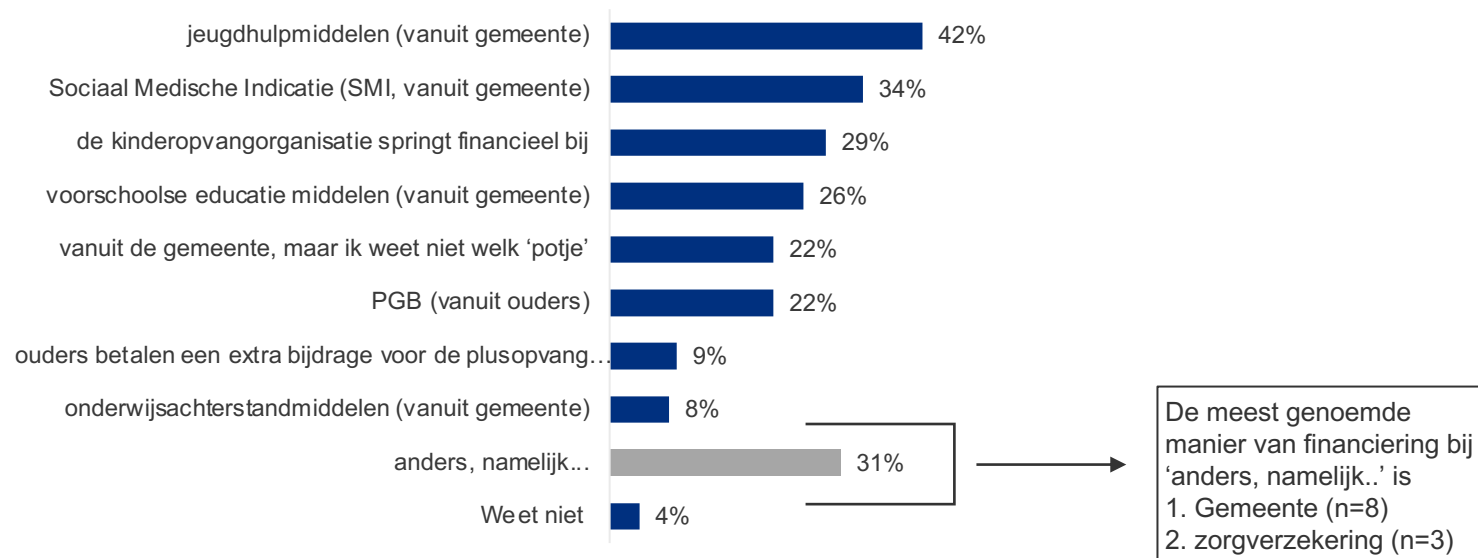

Financiering

Bijna negen op de tien locaties (87%) ontvangen (een deel van) hun financiering vanuit de gemeente. Dit komt uit diverse 'potjes', met name de jeugdhulpmiddelen, Sociaal Medische Indicatie en Voorschoolse educatie. Daarnaast geven drie op de tien locaties (29%) aan dat de kinderopvangorganisatie bijspringt. Gemiddeld ontvangen locaties uit 2,3 bronnen hun financiering, wat ook meerdere 'potjes' vanuit de gemeente kunnen zijn. Interessant is om te zien of bepaalde combinaties van financiering vaker voorkomen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek springen er echter geen bijzondere combinaties uit.

Financiering plusopvang

Hoe wordt de plusopvang gefinancierd? Meer antwoorden mogelijk

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten aan dat de financiering van plusopvang uit verschillende veelal gemeentelijke financieringsbronnen komt. Beide doelgroepen geven aan dat de financiële lappendeken het plusopvang aanbod bemoeilijkt. Want financiering vanuit verschillende bronnen brengt ook verschillende eisen met zich mee om in aanmerking te komen: Wet op de kinderopvang, VVE eisen, gemeentelijke eisen, eisen van de zorgverzekeraar. Dit betekent veel extra werk, extra voorzieningen en administratietijd. Terwijl enkele kinderopvangorganisaties de indruk hebben dat aan jeugdzorginstellingen minder stringente eisen worden gesteld.

Gemeentelijke eisen die genoemd worden:

- afstemming met ouders en onderwijsinstelling (BSO),
- een gezamenlijke intake,
- een evaluatiemoment na 0,5 jaar met drie partijen: ouders, KOV en SBO,
- begeleiders met een HBO opleiding,
- aangepaste groepsgrootte en
- toezicht op naleving.

Beide doelgroepen geven aan dat de projectmatige financiering van plusopvang haaks staat op de behoefte van kinderopvangorganisaties aan meerjarige, structurele financiering. Eén gemeente voegt daar nog aan toe dat de wijze van financiering verschilt: kinderopvangorganisaties indexeren op personeel, terwijl de gemeente kijkt naar aantallen kinderen en dat geeft frictie in de financiering.

Kinderopvangorganisaties

Volgens een van de organisaties betekent de financiering voor exclusieve plusopvanggroepen ook vaak veel gedoe. Ouders betalen dan de normale kinderopvangbijdrage, het plusdeel wordt zowel gefinancierd vanuit de zorgverzekeraar als vanuit de gemeente.

Grotere kinderopvangorganisaties met meerdere locaties (bijv. landelijke kinderopvang organisaties) geven aan dat de financiering van plusopvang vaak per gemeente verschilt en dat je als organisatie dus lokaal met verschillende subsidiemogelijkheden en – onmogelijkheden te maken kunt krijgen.

Kinderopvangorganisaties hebben uiteenlopende ervaringen met financiering. Een enkele kinderopvangorganisatie heeft een gedoogregeling met de gemeente, omdat niet aan alle eisen kan worden voldaan. Een directeur van een kinderopvangorganisatie geeft aan creatieve wegen te moeten bewandelen om de ouderbijdrage acceptabel te houden en daarmee ook toegankelijk te blijven voor minder gesitueerde ouders. De betrokkene geeft aan dat dit een ongewenste maar noodzakelijke stap is.

Financiering (2/2)

Gemeenten

Gemeenten geven aan dat plusopvang in reguliere kinderopvangorganisaties een win-win situatie betekent voor gemeenten: er zijn op die manier minder maatwerkvoorzieningen nodig in het kader van jeugdzorg en kinderen blijven uit de jeugdzorg. Dit komt tegemoet aan de behoefte tot meer preventie en kinderen zo lang mogelijk in 'normale' opvang op te vangen, een inclusieve kinderopvang. Tegelijkertijd betekent het ook een verlichting van de druk op jeugdzorgmiddelen en houdt het een besparing in voor gemeenten. Gemeenten zien een toenemende verschuiving van specialistische jeugdzorg naar voorliggende zorg in de vorm van plusopvang, al dan niet 'passende kinderopvang'.

Een gemeente verwoordt het aldus: bij lichte problematiek is laagdrempelige begeleiding mogelijk uit VVE middelen in reguliere (lees: gemixte) groepen, bij specifieke opvang/exclusieve BSO-plus groep komt financiering vanuit jeugdhulpmiddelen.

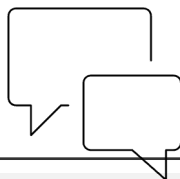
Enkele gemeenten hebben de indruk dat kinderopvangorganisaties onvoldoende bekend zijn met het feit dat ze subsidie kunnen aanvragen voor plusopvang, maar ook dat het aan kennis ontbreekt wat de kinderopvangorganisatie moet aanvragen en wat ouders moeten aanvragen. De regels zouden laagdrempeliger, eenduidiger en eenvoudiger moeten zijn.

6

Wat gaat goed, wat kan
beter en hoe?

Wat gaat goed in de plusopvang? Wat is de meerwaarde?

Wat gaat op uw locatie goed in de plusopvang?

Deze antwoorden worden het meest gegeven:

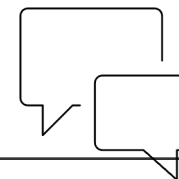
1. De samenwerking tussen verschillende organisaties
2. Het gespecialiseerde personeel
3. Het contact met school en ouders
4. De combinatie van verschillende kinderen

“Het is een mooie samenwerking tussen zorg en opvang. We zien veel kinderen mooie sprongen maken. Kinderen hebben er baat bij.”

“De combinatie van verschillende kinderen die elkaar ontmoeten waardoor netwerk wordt vergroot en zwaardere hulpverlening kan worden voorkomen of uitgesteld (respijtzorg).”

“Er wordt goed gekeken naar de behoeften van de kinderen en hier op in gespeeld. Er wordt continu ingespeeld op het individuele kind en de groepsdynamiek. Er is veel contact met school en ouders.”

“Het voorziet in een behoefte, er is goede ondersteuning vanuit zorginstellingen.”

Welke meerwaarde ziet u in het bieden van plusopvang?

Deze antwoorden worden het meest gegeven:

1. Het creëren van een inclusieve samenleving
2. Plusopvang is goedkoper dan gespecialiseerde opvang
3. De kans op doorgroei naar “normaal” onderwijs
4. Persoonlijke aandacht

“Alleen maar meerwaarde, met name in het normaliseren van inclusieve groepssamenstelling. Leren van elkaar (kinderen maar ook professionals) en het heeft de potentie om een duurzame oplossing te zijn in de toekomst voor de toenemende zorgvraag. Moeten dan alleen los laten om in hokjes te denken en reguliere kinderopvang alleen als marktpartij te benaderen.”

“Het werken in kleine groepjes, de persoonlijke aandacht en het spelen met kinderen zonder zorgvraag.”

“Als je werkt met kinderen, vinden wij dat we ook de verplichting hebben om het kind maximaal te kunnen laten ontwikkelen. Denken in kansen en mogelijkheden. Om ze zo sterk mogelijk aan het basisonderwijs te kunnen laten starten maar wel op een spelende manier.”

“Preventief inzetten om ontwikkelings- en gedragsproblematieken te onderkennen, verkleinen en gerichte doorverwijzing.”

Wat gaat op uw locatie goed in de plusopvang? | Welke meerwaarde ziet u in het bieden van plusopvang?

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

Wat gaat goed

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten aan dat er heel veel goed gaat in de plusopvang. In de online enquête is vanuit kinderopvangorganisaties al veel naar voren gekomen.

De meerwaarde van plusopvang is volgens beide doelgroepen gelegen in meerdere zaken:

- Ouders zijn blij met de mogelijkheid van opvang voor hun kind buiten de specialistische jeugdzorg.
- Kinderen kunnen in de eigen wijk worden opgevangen, met kinderen uit eigen klas, vriendjes/ broertjes/ zusjes wat fijn is voor hen.
- Het doet recht aan de inclusiviteitsgedachte: alle kinderen horen erbij. Het normaliseren van kinderen met zorgbehoefte, iedereen mag er zijn.
- De vorm is flexibel; het kan zowel als aparte plusopvang vorm krijgen in reguliere kinderopvang als in aparte pluslocatie bij bijv. SBO, als in gemengde groepen.

Beide doelgroepen zijn van mening dat plusopvang tevens tot gevolg heeft dat kinderen vaker kunnen uitstromen richting regulier onderwijs.

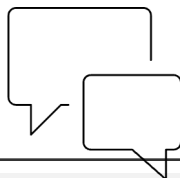
Gemeenten benoemen nog apart dat plusopvang een tussenstap kan zijn voordat een kind naar een zorginstelling/maatwerkvoorziening moet. Dit zorgt voor, zoals eerder gesteld, een meer inclusieve en goedkopere opvang.

Sommige kinderopvangorganisaties en gemeenten geven expliciet aan dat de samenwerking tussen verschillende partijen goed verloopt. Men heeft het dan over contact met zorginstellingen, onderwijsinstellingen, gemeenten (in het geval van kinderopvangorganisaties) en kinderopvangorganisaties (in het geval van gemeenten).

Voorbeelden van de goede samenwerking betreffen onder meer dat behandelaars van zorginstellingen op kinderopvanglocaties komen om kinderen te begeleiden, dat er een individueel behandelplan is en dat de contacten goed verlopen.

Eén kinderopvangorganisatie geeft aan dat de samenwerking met de gemeente goed verloopt en dat de gemeente oog heeft voor wat wel en niet kan en zich flexibel opstelt: de exclusieve plusgroep voldoet niet aan alle wet- en regelgeving, maar er is een gedoogbeschikking met de gemeente overeen gekomen.

Welke knelpunten worden er gezien in de plusopvang? Oplossingen?

Welke knelpunten ziet u?

Deze antwoorden worden het meest gegeven:

1. Te weinig structurele financiering
2. Voldoen aan wettelijke vereisten
3. Personeelstekorten
4. Drempel over om aan te melden
5. Doorstroom / te grote groepen

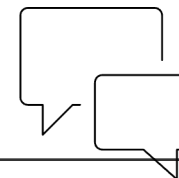
“De afhankelijkheid van de wijzigingen in wetgeving, landelijk en in de gemeenten.”

“Te weinig personeel, je kunt de kinderen niet de juiste aandacht bieden die ze nodig hebben. Te weinig specialisten in huis.”

“Personeelskrapte. Dit is een knelpunt omdat het risico bestaat dat groepen niet volledig bemand kunnen worden en daardoor kinderen niet geholpen kunnen worden.”

“Soms stopt de doorstroom vanuit de plusopvang naar andere zorginstellingen en ook bij onderzoekstrajecten. Er zijn overal lange wachtlijsten.”

“Financiële middelen. De gemeente geeft een subsidie af, daarnaast investeert de stichting zelf in de voorziening. Het blijft een uitdaging om het financieel goed rond te krijgen.”

Heeft u daar concrete oplossingen voor?

Deze antwoorden worden het meest gegeven:

1. Gesprekken met de gemeente
2. Contact houden met de gemeente
3. Financiering
4. Grote lijnen uitlichten
5. Verschillen uitlichten

“Meer overlegmogelijkheden en financieringsvormen.”

“Aanspraak kunnen maken op expertise gefinancierd door de gemeente.”

“Duidelijke financiering maar ook voor lange termijn. Ruimte voor permanent leren van PM. Aanbod van alle werkdagen van maandag tot vrijdag.”

“Uitbreiding hulpverlening.”

“Duidelijke potjes bij gemeente en uitleg hoe deze aan te vragen meer plaatsen creëren op MKD's meer kosteloze bijscholing voor MBO niveau medewerkers om de vraag naar pluskinderen beter op te pakken en aan te kunnen sluiten bij de kinderen en hun specifieke ontwikkeling snellere en meer hulp vanuit externe partijen.”

En welke knelpunten ziet u? Waarom is dit een knelpunt? | Heeft u daar ook concrete oplossingen voor?

Basis: Locaties die (deels) plusopvang bieden (n=80)

Wat kan beter? (1/2)

Algemeen

In de verdiepende gesprekken geven zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten aan dat er op verschillende vlakken uitdagingen liggen.

Beide doelgroepen geven aan dat de privacywetgeving (AVG) soms zorgt voor een moeilijkere overdracht (school, jeugdzorg)/het delen van informatie, terwijl een kind er bij gebaat zou zijn.

Kinderopvangorganisaties en gemeenten zien problemen bij het moeten voldoen aan alle wettelijke eisen vanuit de wet op de Kinderopvang en de wet op de Jeugdzorg. Er moet vaak veel worden aangepast in het kader van veiligheidseisen en opleidingseisen om hier aan te voldoen en dat lukt ook niet altijd.

Kinderopvangorganisaties

Kinderopvangorganisaties stellen dat de samenwerking met andere instellingen/gemeenten soms heel goed gaat, maar soms verloopt het minder makkelijk. Dit heeft verschillende oorzaken. Eén ervan is dat er sprake is van gebrek aan korte lijnen tussen kinderopvangorganisatie en gemeente; het ontbreekt aan vaste contact-/aanspreekpersonen, regelmatig overleg. Een enkeling stelt dat plusopvang binnen kinderopvangorganisaties nog onvoldoende in het vizier is van gemeenten.

De financiering uit verschillende potjes met dito voorwaarden zorgt bij kinderopvangorganisaties voor problemen om de plusopvang rond te krijgen.

De wachtlijsten in de jeugdhulp zorgen voor problemen bij doorverwijzing wat ervoor zorgt dat het kind niet de zorg krijgt die het nodig heeft en de kinderopvangorganisatie langer de ontoreikende opvang moet leveren.

Het is in de praktijk soms lastig om te voldoen aan de Wet Kinderopvang en eisen vanuit de gemeente (bijvoorbeeld mensen niet direct van school aannemen, opleidingseisen, veiligheidseisen).

Op hand zijnde wetgeving: er komen nieuwe regels m.b.t. vervoer: maximum aantal kinderen in bakfiets wordt verminderd. Nieuwe wetgeving over dat kinderen een vaste groep moeten hebben, terwijl ze soms meer aansluiting hebben in een andere groep op een specifieke dag.

Eén kinderopvangorganisatie geeft aan dat de gemeente af wil van de exclusieve plusgroep en dat is een knelpunt voor hen. Dit is omdat in reguliere groepen er twee 2 PM'ers op 16 kinderen staan, terwijl zij 2 PM'ers op 12 kinderen hanteren. Mogelijk heeft dit te maken met een beleidskeuze van de gemeente om de overgang te maken naar 'passende kinderopvang'.

Wat kan beter? (2/2)

Gemeenten

Enkele gemeenten geven aan dat de invulling van plusopvang per gemeente enorm verschilt, wat problematisch is omdat het tot een versnipperd aanbod en onduidelijkheid kan leiden voor alle betrokken partijen.

Sommige gemeenten maken wel geld vrij voor plusopvang, andere gemeenten niet (terwijl die gemeenten wel willen kunnen doorverwijzen naar plusopvang). Dat is problematisch, omdat gemeenten dan voor de vraag komen te staan of ze plusopvang exclusief moeten houden voor de eigen gemeente, terwijl dat niet strookt met intenties van opvang dichtbij.

Diverse gemeenten benoemen het probleem van te veel schotten binnen de gemeente dat haaks staat op de gedachte van Kind Centraal. Bovendien zijn de rollen en bevoegdheden niet altijd duidelijk of goed geregeld. En levert de financiering door alle schotten regelmatig problemen op en vraagt het om creatieve oplossingen.

Intern speelt bij een enkele gemeente ook nog een onbekendheid met plusopvang onder jeugdconsulenten. Ze verwijzen kinderen nog door naar een maatwerkvoorziening, terwijl BSO-plus ook zou kunnen in de ogen van de beleidsafdeling. Hier lijkt een gebrek te zijn aan communicatie en afstemming over de mogelijkheden van plusopvang.

Een gemeente vindt de afschaling van jeugdzorg naar plusopvang in reguliere kinderopvang een knelpunt, omdat het een groot beroep doet op de kinderopvangorganisaties en ambitie (passende kinderopvang) en verwezenlijking ervan nog uiteenlopen.

Strikte regels rondom de overgang van opvang leveren als knelpunt op dat de overgang van opvang naar school niet altijd goed verloopt volgens een gemeente. Stel dat je kinderen van 4 jaar een school laat uitproberen, dan heeft dat tot gevolg dat je als ouder het recht op kinderopvangtoeslag voor dagopvang verliest. In de ogen van een gemeente houdt dit het experimenteren tegen: bijv. drie dagen school, twee dagen kinderopvang, waardoor een kind met een zekere 'wentijd' mee kan komen op school.

Gemeenten zien ook risico's verbonden aan plusopvang:

- voor een gemixte groep is er een grens aan aantal kinderen met plusbehoefte in een groep
- goed personeel vinden
- groepsgrootte optimaal krijgen, niet te grote groepen
- problematiek die kinderen meenemen kan heel zwaar zijn wat plusopvang niet goed mogelijk maakt.

Oplossingsrichtingen/wensen (1/2)

Algemeen

In de verdiepende gesprekken dragen zowel kinderopvangorganisaties als gemeenten diverse suggesties aan om bepaalde knelpunten op te lossen. Tevens hebben ze wensen geformuleerd teneinde de plusopvang te optimaliseren.

Beide doelgroepen zijn van mening dat de plusopvang baat zou hebben bij kortere lijnen en meer overleg tussen de betrokken partijen bij plusopvang: kinderopvangorganisaties, onderwijs- en zorginstellingen en gemeenten.

Sowieso delen beide doelgroepen de opvatting dat plusopvang behoefte heeft aan meer gekwalificeerd personeel met expertise voor plusopvang. Dit betekent dat het opleidingsniveau van PM'ers hoger of specialistischer zou moeten worden, omdat de problematiek in de reguliere opvang verzwakt.

Kinderopvangorganisaties

Aansluitend hierop wordt door kinderopvangorganisaties gepleit voor vaste aanspreek-/ contactpersonen bij jeugdzorg/gemeente. Maar ook: meer multidisciplinair overleg (MDO) waar de kinderopvangorganisatie bij betrokken wordt. Bij een enkele organisatie overheerst nu de indruk dat kinderopvang als minder professionele partner wordt beschouwd.

Ten aanzien van financiën blijkt dat kinderopvangorganisaties een ruimere financiering op prijs zouden stellen. Zeker voor de plusopvang in gemixte groepen, omdat de financiering daar vaak geen helder kader heeft.

Kinderopvangorganisaties benadrukken het belang van het aangaan van een gesprek met elkaar. Er is bijvoorbeeld behoefte aan meer helderheid over wat onder VVE valt, wat onder de plus.

Enkele grotere kinderopvangorganisaties willen graag minder afhankelijk zijn van individuele gemeenten en liever meer landelijk beleid zien. Gemeenten zouden misschien meer landelijk beleid prefereren (in financiering, wet- en regelgeving), maar eveneens graag maatwerk bieden, omdat iedere gemeente anders is (qua grootte, aantal kinderen met hulpvraag etc.).

Kinderopvangorganisaties zouden graag een organisatie willen met professionals die op kinderopvanglocaties kunnen komen om extra begeleiding op groepen te geven. Dit gegeven het feit dat er steeds meer kinderen in de kinderopvang komen met bepaalde problematiek en die meer nodig hebben.

Oplossingsrichtingen/wensen: nadere informatie uit het kwalitatieve vervolgonderzoek

Gemeenten

Gemeenten die voorstander zijn van passende kinderopvang pleiten ervoor dat gemeenten in staat zijn om te kunnen financieren dat elke kinderopvangorganisatie passende kinderopvang biedt. En dat gemeenten hier regie op kunnen voeren.

Daaraan gekoppeld vinden gemeenten dat er meer helderheid moet komen voor kinderopvangorganisaties hoe deze plusopvang kunnen integreren in het reguliere aanbod, aan welke eisen ze dan moeten voldoen. Er is echter ook een gemeente die juist de aparte pluslocatie wil handhaven.

De financiering zou duidelijker moeten worden gemaakt aan de organisaties en ouders die het betreft. Een routekaart waarmee laagdrempelig in kaart wordt gebracht welke mogelijkheden er zijn: van plus naar regulier en andersom. Zodat het eenduidig en eenvoudig is.

Een gemeente ziet toekomst in integrale kindcentra waarbij kinderen en ouders mogelijk beter kunnen worden begeleid dan nu het geval is.

Een gemeente pleit voor meer eenduidigheid in beleid en stelt daarom voor om kinderopvang en onderwijs onder hetzelfde ministerie te laten vallen.

7 Onderzoek verantwoording

Opzet van de deskresearch

Om kinderopvanglocaties die plusopvang aanbieden in kaart te brengen, zijn de volgende methoden ingezet:

- **Deskresearch.** Door middel van zoeken op internet, het bezoeken van websites van kinderopvangorganisaties, informatieve websites, fora en sociale media gericht op ouders met kinderen met een zorgbehoefte zijn kinderopvanglocaties die (mogelijk) plusopvang aanbieden geïdentificeerd.
- **Uitvraag koepels.** We hebben contact gezocht met de koepelorganisaties Brancheorganisatie Kinderopvang en Brancheorganisatie Maatschappelijke Kinderopvang. Deze organisaties hebben een uitvraag gedaan bij hun achterban om plusopvanglocaties te identificeren. De contactgegevens van deze organisaties zijn vervolgens met ons gedeeld.
- **Screening panel NIPObase.** In ons onderzoekspanel NIPObase zijn medewerkers van kinderopvangorganisaties vertegenwoordigd en daarnaast ouders die kinderopvang afnemen. Aan deze personen is gevraagd om kinderopvanglocaties te noemen die plusopvang aanbieden (waarbij deze term vanzelfsprekend wordt uitgelegd). Vervolgens zijn bij deze organisaties de contactgegevens gezocht.
- **Uitvraag onder Nederlandse gemeenten.** We hebben een korte vragenlijst uitgezet onder Nederlandse gemeenten, met de vraag welke kinderopvanglocaties zij kennen die plusopvang aanbieden. Aan de gemeenten is gevraagd de namen en adressen van deze locaties te noemen.

Methodiek voor berekening schattingen omvang in Nederland

Voor enkele onderwerpen is een schatting gegeven van de omvang in heel Nederland. Deze schattingen zijn als volgt tot stand gekomen.

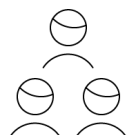
- De resultaten van de online enquête geven de omvang binnen de ondervraagde locaties, oftewel de deelnemers aan de enquête.
- Extrapolatie naar heel Nederland is gebaseerd op twee aannames:
 - De deelnemers aan de enquête zijn representatief voor de hele doelgroep
In de praktijk is het mogelijk dat de deelnemers een vorm van zelfselectie hebben toegepast. Bijvoorbeeld; locaties waar nauwelijks of geen plusopvang geboden wordt, zien de uitnodiging voor de enquête en besluiten dat deze niet van toepassing is voor hen. Deze locaties kunnen besluiten daarom niet deel te nemen. Dat zou kunnen betekenen dat de deelnemers een oververtegenwoordiging vertonen ten opzichte van de hele doelgroep. In de uitnodigingstekst is benadrukt dat ook de reacties van locaties die geen of weinig plusopvang bieden belangrijk zijn. Het effect van zelfselectie is daardoor enigszins gemitigeerd.
 - De deskresearch is volledig dekkend.
De deskresearch bevat een uitgebreide en gevarieerde aanpak, die hoogstwaarschijnlijk een aanzienlijk deel van de plusopvang dekt. Maar het is altijd mogelijk dat uitzonderingen tussen de mazen vallen. Het is een afweging hoe men het beschikbare budget in wil zetten: verdere dekking van de deskresearch of inhoudelijke verdieping. Gezien de verkennende aard van dit onderzoek is voor deze verdeling tussen desk research, online enquête en verdiepende gesprekken gekozen. Het is mogelijk dat de deskresearch een ondervertegenwoordiging vertoont ten opzichte van de hele doelgroep.
- Uit bovenstaande aannames volgt dat de schattingen voor de omvang in heel Nederland omgekeerd evenredig zijn aan het responspercentage op het onderzoek. Het responspercentage is 46% (0,46 in decimalen). Extrapolaties naar heel Nederland zijn dan $(\text{resultaat uit enquête}) / 0,46$.

Onderzoek specificaties online enquête

Doelgroep

Kinderopvangorganisaties en –locaties die plusopvang bieden.

Steekproefbron

Desk research (zoeken op internet, bezoeken van informatieve websites)

Uitvraag Nederlandse gemeenten

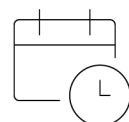
Online methode

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst (CAWI: computer assisted web interviewing). Locaties ontvingen een brief of een e-mail met informatie over het onderzoek en een link naar de online vragenlijst.

Vragenlijst

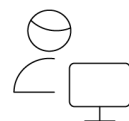
De vragenlijst is opgesteld door Kantar in samenspraak met het ministerie van SZW en met brancheorganisaties BK en BMK. De invulduur bedraagt circa 12 minuten.

Uitvoering

Deskresearch voor het vinden van potentiële plusopvanglocaties vond plaats in januari 2022. Veldwerk voor het online onderzoek vond plaats van 17 februari tot 7 april 2022. Er zijn online reminders verstuurd. Daarnaast zijn deelnemers telefonisch benaderd om hun medewerking te vragen.

De interviews voor de kwalitatieve verdieping vonden plaats in mei. Deelnemers zijn geïnterviewd door middel van online individuele gesprekken.

Respons

In totaal zijn er 374 organisatie/locaties gevonden waar (mogelijk) plusopvang wordt geboden. Hiervan hebben 174 organisaties gereageerd op het onderzoek (46% respons). Hiervan boden 80 locaties ook daadwerkelijk plusopvang aan.

Onderzoek specificaties verdiepende gesprekken

Doelgroep

7 kinderopvangorganisaties en –locaties die plusopvang bieden, aan het kwantitatieve onderzoek mee hebben gedaan en bereid waren tot een online verdiepend interview. Gesprekspartners waren locatiemanagers of directie van kinderopvangorganisaties.

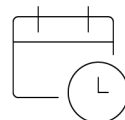
7 gemeenten die hebben aangegeven open te staan voor een online verdiepend interview. Gesprekspartners waren gemeente ambtenaren die betrokken zijn bij plusopvang in hun gemeente als beleidsmedewerker sociaal domein jeugdhulp, beleidsmedewerker jeugd en onderwijs, toezichthouder kinderopvang, regisseur jeugd en onderwijs.

Gespreksleidraad

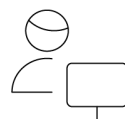
De gespreksleidraad is opgesteld door Kantar in samenspraak met het ministerie en BK/BMK naar aanleiding van de resultaten uit de online enquête. Er zijn thema's geselecteerd om verdere informatie op te verkrijgen. De tijdsduur van het online gesprek bedroeg 45 minuten.

Gesprekspartners ontvingen een uitnodiging voor een online gesprek en vervolgens zijn er telefonisch afspraken gemaakt met betrokkenen op een dag en tijdstip dat hen uitkwam.

Uitvoering

De interviews voor de kwalitatieve verdieping vonden plaats in mei. Deelnemers zijn geïnterviewd door middel van online individuele gesprekken.

Respons

Van de 80 organisaties die plusopvang aanbieden, waren er 57 bereid tot deelname aan een verdiepend interview. Bij de gemeenten bleken 11 ambtenaren open te staan voor een verdiepend interview.

Leeswijzer

We hebben met veertien personen gesproken. In de gesprekken bleek dat er een enorme variëteit is in hoe men plusopvang organiseert in de kinderopvangorganisaties. Datzelfde geldt voor gemeenten. En sommige kinderopvangorganisaties bieden al vanaf 2008 plusopvang aan, terwijl andere organisaties dat pas sinds een jaar of vier à vijf doen. In sommige gemeenten heeft men het alleen over plusopvang als er sprake is van exclusieve groepen binnen een kinderopvangorganisatie. Kinderen met een plusbehoefte die in gemixte groepen worden opgevangen, worden dan geschaard onder 'passende opvang'. Vaak heeft men dan ook geen beeld van de aantallen kinderen die het betreft. Onze indruk is dat de plusopvang vaak nog in ontwikkeling is, wel voorbij de pilotfase, maar dat er al doende wordt geleerd. De omvang van dit onderzoek is te beperkt om een uitgekristalliseerd beeld te krijgen van alle ins en outs in de plusopvang, mede ingegeven door alle verschillende vormen van kinderopvang die eronder vallen.